

● SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND

Huvudorganisation för Sveriges författare och litterära översättare

LITTERATURPOLITISK PLATTFORM

2010

En litteraturpolitik för framtiden

Forna tiders civilisationer bedöms inte utifrån vilken BNP de presterade. Det kommer inte heller vår att bedömas för. Det vi lämnar efter oss till kommande generationer är våra tankar och idéer, våra konstverk, våra dramer, vår litteratur.

En stark och dynamisk upphovsrätt på kulturskaparnas sida är en förutsättning för ett självständigt och dynamiskt kulturliv. Förmågan att läsa, förstå och uttrycka sig i skrift är central i vårt samhälle. Litteraturen är bärare av vårt kollektiva minne och nödvändig för samhällets kunskapsamlande och för utbyte av erfarenheter, idéer och värderingar, för en fördjupad samhällsdiskussion och för allas våra möjligheter att förstå oss själva och det samhälle vi lever i. Det förutsätter både skön- och facklitteratur för vuxna, ungdomar och barn, svensk och översatt litteratur från andra språk, klassiker och poesi.

Men vi vet att läsförståelsen minskar hos svenska skolbarn. Vi vet att de som läser lite, läser allt mindre. Vi vet att färre böcker översätts till svenska och att utgivningen av ny svensk litteratur minskar samtidigt som både boklådor och bibliotek minskar tillgången till de fysiska böckerna. Vad vill litteraturpolitiken egentligen åstadkomma?

Utan litteraturpolitiska åtgärder riskerar vi att några få aktörer kraftigt snedvrider utbudet till ett snävt, kommersiellt utbud för dem som redan är vana läsare. För att säkra en bred utgivning inom allmänlitteraturens genrer måste författare och översättare ges rimliga arbetsvillkor. Samtidigt måste samhället målmedvetet inspirera och hjälpa människor i alla åldrar och sociala grupperingar att ta del av det skrivna ordet.

SFF vill se starkare statliga insatser för att:

främja läsande och tillgång till litteraturen för alla

- SFF vill se konkreta, uppsökande och läsfrämjande insatser riktade till läsovana. Ett första steg är att tillföra medel till bibliotekens uppsökande verksamhet. Men det räcker inte. Ge stöd till bokcirklar, projekt där författare och översättare anlitas av företag eller organisationer m.m. Allt för att litteraturen ska nå fler.

● SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND

Huvudorganisation för Sveriges författare och litterära översättare

- SFF vill att bibliotekens ställning ska säkras och stärkas. Utveckla frikostigt tillgängliga, välutrustade och välbemannade bibliotek - det är en investering i vårt samhälle och särskilt i de unga. Värna om alla sorters bibliotek för att litteraturen ska vara tillgänglig även för läsovana – på sjukhus, arbetsplatser, vägkrogar, i tunnelbanan – och låt skolbiblioteken få en uttrycklig uppgift att vara skolans pedagogiska centra. Det räcker inte att böcker är billiga att köpa – för upptäckarglädjen är bibliotekens breda och djupa bestånd av litteratur vår värdefullaste gemensamma tillgång.
- SFF vill se ett oberoende, nationellt institut för inhemsk och översatt litteratur, läsande och litterär gestaltning – allt för litteraturens värnande under samma kompetens- och resursforum. Samtidigt vill SFF se att professionella författare och översättare får möjlighet till akademiska karriärvägar som just författare och översättare. Det är dags att införa författar- och översättarprofessurer i Sverige. Författarbesök förmedlas idag till skolorna, men tyvärr sällan översättarbesök. SFF vill se att ökade medel tilldelas centrumbildningarna.
- SFF vill se litteraturskatten digitaliserad och att staten inser att de medel som tillskjuts till digitalisering av litteraturarvet kommer att ge stora vinster tillbaka. Ett enkelt sätt att ordna rättighetsfrågan är att införa avtalslicensbestämmelser som möjliggör allmänhetens tillgång till litteraturarvet till rimliga villkor. SFF har stor erfarenhet av att teckna sådana avtal.

främja tillkomst, utbud och bredd av litteratur

- SFF vill se en litteraturpolitik som värnar mångfalden, som värnar en utvidgad tryck- och yttrandefrihet, säkerställer en fri och livaktig debatt och som kraftigt motverkar censur.
- SFF anser att det statliga litteraturstödet är en avgörande motverkande kraft mot bokmarknadens anpassning till hårdare krav på lönsamhet, fixering vid bästsäljare, hot om minskad utgivning hos de stora förlagen, kraftigt minskat antal fullsorterade boklådor, stark ägarkoncentration i produktions-, distributions- och försäljningsledet där den smalare litteraturen får allt mindre utrymme och svårare att nå fram till läsarna. Litteraturstödet behöver utvecklas för att bättre passa i tiden, men andra statliga åtgärder behövs också för att balansera marknaden och för att säkerställa tillkomsten av nyskapande litteratur. SFF vill se en bokutredning undersöka marknadsvillkoren för litteraturen - vad behöver framtidens bokmarknad för att ge oss en litteratur med bredd och djup?
- SFF anser att det statliga stödet till kulturtidskrifterna är oerhört viktigt för att möjliggöra en fri debatt i ett demokratiskt samhälle. Människor behöver få ta

● SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND

Huvudorganisation för Sveriges författare och litterära översättare

del av tankar, idéer, ny kunskap, analys och debatt på olika sätt av olika avsändare för att få en nyanserad bild av vår tid. Vi behöver en mångfald av arenor för att uttrycka oss och diskutera våra iakttagelser, överväganden och ställningstaganden.

- SFF anser att det behövs bättre stöd till översättningsprojekt till svenska från andra språk, inklusive alla de nationella språken i Sverige. Vi behöver bättre ta vara på de fantastiska möjligheter internationaliseringen ger oss både att sprida svensk litteratur och att fördjupa oss i andra kulturers och samhällens litteratur och samhällsdebatt.

säkerställa rimliga villkor för författare och litterära översättare

- SFF har länge verkat för att upphovsrätten ska utvecklas och att upphovsmännens ställning som avtalsslutande parter ska stärkas. SFF ser en oroväckande trend att förlagen/producenterna vill teckna avtal som täcker alla nyttjanden för all framtid. Det ger upphovsmännen noll möjligheter att påverka hur deras verk används och sprids. SFF väntar på resultatet av Upphovsrättsutredningen och kräver att upphovsmännens organisationer får en lagstadgad förhandlingsrätt.
- SFF vill att möjligheten analyseras att införa särskilda skattetillämpningsundantag för upphovsmän, som inte begränsar åtkomsten till trygghetssystemen. SFF vill se en resurs- och kompetensförstärkning inom såväl Skatteverket som Försäkringskassan, särskilt med inriktning på dem som är dubbelt yrkesverksamma, dvs. både anställda och egna företagare. SFF anser att behovet och konsekvenserna av att låta skattefria stipendier bli sjukpenning- och pensionsgrundande behöver utredas.
- SFF ser med oro på hur det nya pensionssystemet negativt påverkar låginkomsttagares förhållanden. Vi vet att våra medlemmar får det ännu tuffare som pensionärer – i den mån de har råd att bli pensionärer. Därför vill SFF utveckla författarfondens verksamhet till att omfatta fler stipendier på bred bas och kommer att verka för införandet av långsiktig trygghet i form av särskilda pensionslösningar genom tillskjutna medel till fonden utöver biblioteksersättningen.

Läs mer på www.sff.info där fördjupningsmaterial finns.